

Execution and serving of criminal penalties in the form of deprivation of liberty: problems of institutional and legal mechanism of restitution

Krikushenko Alexander

Candidate of Legal Sciences, Head of the North-East Interregional Department of execution of criminal sentences and probation Ministry of Justice

Summary

The article examines the main type of punishment - deprivation of liberty. Attempted to make systematically analyze individual problems of the institutional and legal mechanism for its implementation in the modern conditions of the Ukrainian rule-of-law state using the information and analytical base of the Council of Europe.

Keywords: prisoner, type of crime, sentence, criminal punishment in the form of imprisonment.

Постановка проблеми

Актуальність питань означених в запропонованій статті не викликає сумніву, тому, що органи та установи виконання кримінальних покарань є не тільки основною складовою частиною державної системи кримінальної юстиції України, а також є – невід'ємною ознакою існування державної влади у будь-якій країні світу [1].

Європейський вимір у сфері виконання та відбування кримінальних покарань надає до вищезначеного цілеспрямований поштовх щодо приведення умов тримання ув'язнених і засуджених, порядку виконання та відбування покарань у відповідність до вимог міжнародних норм і стандартів, які містяться в Європейських пенітенціарних правилах (2006 р.) [2], і Мінімальних стандартних правилах поводження з ув'язненими (ООН, 1955 р.) [3].

Означена тема наукової публікації має безпосередній зв'язок із Стратегією реформування судової системи, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, яка була затверджена Указом Президента України № 276/2015 від 20.05.2015 року [4].

Основний зміст статті. Науковою розробкою загальнотеоретичних проблем кримінального покарання, його сутності, системи, видів, мети і змісту, а також вивченням процесу виконання і відбування позбавлення волі, як основного виду покарання, за різні часи і форми існування державно-правового, і територіального устрою України, займались багато відомих вітчизняних вчених і фахівців зарубіжних країн. Серед них: І. Бентам (Англ.), О. Богданвський, Л. Багрій-Шахматов, К. Буркхард (Швейц.), Г. Беккер (США), П. Вежбицький (Польща), Р. Блекборн (Англ.), Д. Говард (Англ.), М. Детков, А. Жалінський, А. Закалюк, О. Зубков, Г. Кайзер (Нім.), В. Кудрявцев, А. Коен (США), Н. Крісті (Норв.), С. Леленталь (Польща), Б. Кістяковський, Е. Койл (США), К. Лютов (Блгр.), М. Мелентьев, А. Макаренко, Д. Митворд (США), А. Полюмбецький, А. Пионтковський, С. Познишев, В. Пирожков, О. Ременсон, В. Селиверстов, В. Стерн (Англ.), Дж. Стро (Англ.), М. Стручков, Г. Туманов, Б. Утевський, О. Сундуков, М. Шаргородський, І. Шмаров, І. Фойницький та інші.

Виконання та відбування кримінального покарання у виді позбавлення волі: проблеми інституційно-правового механізму реалізації

Крикушенко Олександр

Кандидат юридичних наук, Голова Північно-східного міжрегіонального відділу виконання кримінальних покарань та пробачії Міністерство юстиції

УДК 343.24 (477)

Серед сучасних українських вчених до проблем розвитку, оновлення кримінального, кримінально-виконавчого права та кримінології, реформування системи виконання кримінальних покарань звертали свою увагу: Бандурка О.М., І. Богатирьов, Є. Бараш, М. Вербенський, Т. Денісова, О. Джужа, Н. Калашник, О. Крикушенко, О. Колб, О. Литвинов, В. Петков, Г. Радов, В. Львовчкін, В. Севостьянов, С. Скоков, В. Степанюк, Є. Стрельцов, В. Трубніков, С. Фаренюк, В. Філонов, А. Фролов, І. Штанько, І. Яковець, О. Ярмиш.

Більшість цих досліджень були спрямовані на вивчення загальної теорії та історії кримінального покарання, проблем його кримінально-правового, кримінологічного і кримінально-виконавчого аналізу, формуванню уявлень про сучасну систему виконання кримінальних покарань та його окремих інститутів.

Метою наукової публікації є вивчення та розробка проблем інституційно-правового механізму реалізації основного виду покарання у виді позбавлення волі в Україні з

використанням основних критеріїв оцінки його застосування в окремих країнах Європи.

Як вказує Генеральний Секретар Всесвітньої організації «Міжнародна в'язнична реформа» Вів'єн Стерн: «Не має сумніву, що тюремне ув'язнення породжує велику кількість проблем, а її ефективність в кращому випадку сумнівна. Але в'язниці існують майже в усіх країнах світу. ... До тюремного ув'язнення звертаються в усьому світі, й чим далі, тим більше.». [5., с.16].

Коментуючи дані кримінальної статистики за 2015 рік Генеральний секретар Ради Європи Торбірн Джагленд підкреслив, що з 2014 по 2015 рік кількість ув'язнених в Європейських в'язницях скоротилась на 6,8%. В 2015 році в

Загальна та відносна (на 100 тис. населення) кількість ув'язнених в країнах Європи наводиться в таблиці 1.

них трималось 1 млн. 404 тис. 398 осіб, що складає у середньому 115,7 ув'язнених на 100 тис. населення. [6].

В письмовому звіті Ради Європи про кримінальну статистику, в розділі I - «Prison Populations» наводяться дані про Еволюцію в'язничного населення в країнах Європи за 2005-2014 роки (Evolution of prison populations between 2005 and 2014). [7].

Автор пропонує в межах вибіркового статистичного дослідження розглянути динаміку та стан використання позбавлення волі в окремих країнах Європи: Італія, Німеччина, Іспанія, Польща, Франція, Англія та Уельс, Україна і Грузія.

Таблиця 1

**Еволюція тюремного населення в країнах Європи з 2005 по 2014 роки.
(Evolution of prison populations between 2005 and 2014)**

Країна	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	загальна кількість ув'язнених их кількість у розрахунку на 100 тис. населення	загальна кількість ув'язнених их кількість у розрахунку на 100 тис. населення	загальна кількість ув'язнених их кількість у розрахунку на 100 тис. населення	загальна кількість ув'язнених их кількість у розрахунку на 100 тис. населення	загальна кількість ув'язнених их кількість у розрахунку на 100 тис. населення	загальна кількість ув'язнених их кількість у розрахунку на 100 тис. населення	загальна кількість ув'язнених их кількість у розрахунку на 100 тис. населення	загальна кількість ув'язнених их кількість у розрахунку на 100 тис. населення	загальна кількість ув'язнених их кількість у розрахунку на 100 тис. населення	загальна кількість ув'язнених их кількість у розрахунку на 100 тис. населення
Італія	<u>59649</u> 102,0	<u>38309</u> 65,2	<u>45612</u> 77,1	<u>55831</u> 93,6	<u>63981</u> 106,6	<u>68345*</u> 113,3	<u>67104</u> 110,7	<u>66271</u> 111,6	<u>64835</u> 108,6	<u>54252</u> 89,3
Німеччина	<u>78992</u> 95,7	<u>79146</u> 96,0	<u>77868</u> 94,6	<u>74706</u> 90,9	<u>73263</u> 89,3	<u>71634</u> 87,6	<u>70931</u> 86,8	<u>69268</u> 86,2	<u>67681</u> 84,1	<u>65710</u> 81,4
Іспанія	<u>61269</u> 138,9	<u>64120</u> 143,4	<u>66467</u> 147,0	<u>71778</u> 155,5	<u>78342</u> 167,6	<u>75859</u> 161,3	<u>71995</u> 156,0	<u>69621</u> 148,7	<u>68099</u> 145,7	<u>65931</u> 141,7
Польща	<u>82656</u> 216,5	<u>88647</u> 232,3	<u>90199</u> 236,6	<u>83152</u> 218,2	<u>84003</u> 220,3	<u>80728</u> 211,5	<u>81382</u> 211,2	<u>84156</u> 221,1	<u>78994</u> 207,5	<u>77371</u> 203,5
Франція	<u>57582</u> 91,7	<u>57876</u> 91,5	<u>63500</u> 99,8	<u>66712</u> 104,2	<u>66307</u> 103,0	<u>66925</u> 103,4	<u>72326</u> 111,3	<u>76407</u> 117,1	<u>78363</u> 119,5	<u>77739</u> 118,0
Англія та Уельс	<u>76190</u> 142,6	<u>77982</u> 145,1	<u>79734</u> 147,4	<u>83194</u> 152,8	<u>83454</u> 152,3	<u>85002</u> 153,9	<u>85374</u> 152,0	<u>86048</u> 152,1	<u>83842</u> 147,2	<u>85509</u> 149,7
Україна	<u>179519</u> 381,1	<u>165408</u> 353,8	<u>154055</u> 331,5	<u>148339</u> 321,1	<u>146394</u> 318,5	<u>152169</u> 332,4	<u>158532</u> 347,7	<u>151122</u> 332,5	н/д	<u>92290</u> 204,0
Грузія	<u>8668</u> 200,6	<u>13419</u> 304,9	<u>18384</u> 418,3	<u>19507</u> 445,2	<u>19825</u> 452,1	<u>23684</u> 533,9	<u>24186</u> 541,2	<u>23227</u> 516,4	<u>8868</u> 198,1	<u>10233</u> 227,9

* - напівжирним шрифтом виділені дані максимальної кількості ув'язнених в країні на протязі 10 років.

Як свідчать наведені вище дані, до середньоевропейського рівня (115,7 ув'язнених на 100 тис. населення) наближені лише пенітенціарні системи Італії (89,3/100 тис.), Німеччини (81,4/100 тис.).

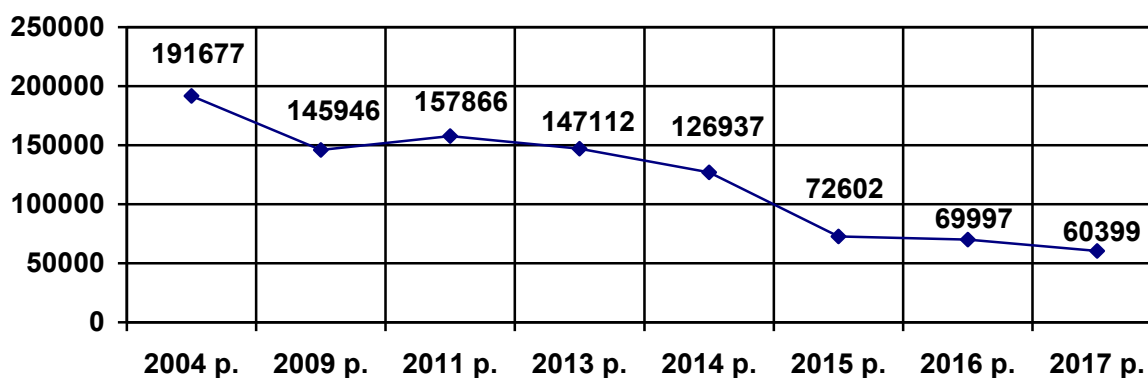
Серед країн Європи з найнижчими показниками тюремного ув'язнення, але які впливають на загальну оцінку, є наступні: Сан Марино (12,3/100 тис.); Ліхтенштейн (21,5/100 тис.); Ісландія (47,3/100 тис.); Фінляндія (56,8/100 тис.); Нідерланди (58,6/100 тис.); Швеція (60,8/100 тис.); Данія (63,7/100 тис.); Андорра (68,9/100 тис.); Норвегія (72,8/100 тис.); Монако (74,1/100 тис.). При цьому в окремих цих країнах загальна кількість ув'язнених значно менше, чим середньостатистичні показники. Наприклад: в Сан Марино в 2014 році було лише 4 ув'язнених (в 2010 – 0); в Ліхтенштейні – 8 осіб; в Андоррі – 53; в Монако – 28.

З наведених даних стає зрозуміло, чому автор для порівняльного аналізу інституційних основ пенітенціарних систем Європейських країн пропонує сам: Італію, Німеччину, Іспанію, Польщу, Францію, Англію та Уельс, Грузію. Остання країна, зі слів політичної еліти України, є прикладом реформування правоохоронної системи і всіляко намагається сприяти прогресивним змінам в будь-якій сфері діяльності нашої країни.

Станом на 01.01.2017 року у сфері управління Міністерства юстиції України перебувало 148 установ, розташованих на території, що контролюється українською владою, у яких трималось 60399 осіб (на 01.01.2016 року цей показник дорівнював – 69897, що на 13,7% більше).

Загальна динаміка зменшення кількості осіб, які тримались в установах, які перебувають у сфері управління Міністерства юстиції України наведена нижче:

Кількість осіб, які утримувались в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах у 2004-2017 роках [8].

—◆ Кількість засуджених

Зменшення кількості осіб в 2016 році майже на 10 тисяч осіб, пов'язане з виконанням вимог змін в статті 72 КК України, в частині зарахування судом одного дня попереднього ув'язнення за два дні позбавлення волі. [9]. А також масовою амністією 2014 року, на підставі якої було звільнено біля 15 тисяч осіб, що вдвічі більше ніж за всіма амністіями, які були за попередні 7 років! [10].

Сучасним дослідникам інституційної складової системи виконання і відбування кримінального покарання у виді позбавлення волі майже неможливо отримати навіть приблизні дані, як про реальний стан злочинності в Україні, так і про відносну кількість ув'язнених і засуджених. В першу чергу це пов'язано з відсутністю даних загального і спеціального Перепису населення з 2001 року. По-друге, у зв'язку з відсутністю Єдиної комп'ютерної інформаційної системи правоохоронних органів з питань боротьби зі злочинністю, створення якої було передбачено ще в 2006 році, але її розробка та впровадження в практику боротьби зі злочинністю залишаються на чинному папері. [11].

Останні дані кримінальної статистики щодо України були офіційно надані до Ради Європи

станом на 01.09.2014 року і містять інформацію про те, що в Україні на вказаний час мешкало 45245894 громадян. [7]. (За оцінками різних експертів станом на 01.01.2017 року загальна чисельність населення України, яка мешкає на територіях, підконтрольних чинній державній владі, складає від 35 до 38 млн. громадян).

Тому, в щорічній Доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини не має офіційних даних про відносну кількість ув'язнених і засуджених на 100 тис. населення.

За останні роки в кримінологічній і пенітенціарній політиці Європейських країн окремі дослідники вказують на три основних напрямки впливу пенітенціарних установ на ув'язнених і засуджених:

- суворо репресивна (каральна) політика залякування;
- політика виправлення і реінтеграції засуджених в суспільство;
- політика ізоляціонізму, яка спрямована на відокремлення здорової частини суспільства від суспільно небезпечних елементів. [12].

Кримінальний Кодекс України закріплює поняття покарання та його мету в ч.2 ст.50 у

наступному виді: «Покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів, як засудженими, так і іншими особами». [13].

Видатний український вчений, один із засновників виправно-трудового, а подалі кримінально-виконавчого права професор Л.В. Багрий-Шахматов звертав увагу на невдалу редакцію ч.2. ст.50 КК України.

По-перше, вказує він, - в цілій низці іноземних мов (німецькій, англійській, тюркської та інших) не має окремого висловлювання, яке відповідає поняттю «кара», на відміну від поняття «покарання».

По-друге, стосовно мети покарання, змістом якого є кара, додавати ще кару, тобто «покарання (кара) має мету – кару. Це здається, як «олія олійна». [14. с.426].

Автор також поділяє пропозиції, які раніше були сформульовані в науковій літературі про те, що замість мети – «кара» доповнити ч.2 ст.50 КК України метою «відновлення соціальної справедливості».

Якщо Кримінальний кодекс України (2001) закріплює формально-юридичні ознаки кримінального покарання, його мети та видів (ст.ст. 50, 51) і в ч.1 ст.63 КК встановлює, що покарання у виді позбавлення волі полягає в ізоляції засудженого та поміщенні його на певний строк до кримінально-виконавчої установи закритого типу, то визначення та закріплення поняття «виконання та відбування кримінального покарання у виді позбавлення волі» взагалі відсутне.

Розглядаючи онтологію виконання покарання, вважаючи «виконання покарання» - центральною категорією кримінально-виконавчого права України, професор Степанюк А.Х. надходить до висновку, що: «Правова категорія «виконання покарання» стає реальністю тільки в предметній практичній діяльності органів і установ виконання покарань». [15. с.120].

Тобто, повинен бути спеціальний механізм реалізації правових норм і приписів у виді відповідних державних інституцій, які спроможні системно, цілеспрямовано, компетентно і професійно виконувати визначені у законі види кримінального покарання.

«Мета виконання покарання, - вказує А.Х. Степанюк, - реалізується крізь правові і матеріально-предметні засоби...».

При цьому, виконання покарання неможливо без його відбування, так як це бінарний процес, в якому суб'єкту виконання покарання протистоїть об'єкт екзекутивної діяльності.[15. с.171].

В якості цього об'єкту в процесі виконання покарання у виді позбавлення волі виступає в решті решт людина, яка засуджена до цього виду покарання за скоєння кримінального злочину і має спеціальний правовий статус, гарантії захисту якого передбачені кримінально-виконавчим законодавством та іншими Законами України.

Так, ч.3 ст.63 Конституції України встановлює, що засуджені користуються всіма правами людини і громадянина за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду. [16].

Виходячи з цього, засуджений до позбавлення волі є одночасно об'єктом виконання покарання і самостійним суб'єктом його відбування. (Закон України «Про пробацію» серед суб'єктів пробації (ст.14) прямо вказує на окрему категорію засуджених до позбавлення волі на певний строк, стосовно яких вживаються заходи з підготовки їх до звільнення). [17].

В усіх країнах Європи вирішальним критерієм кримінально-правової характеристики засуджених до позбавлення волі є вид скоєного кримінального злочину.

Серед них відокремлюються наступні: 1 – вбивства; 2 – побої, фізичні насильства; 3 – зґвалтування; 4 – інші види сексуальних злочинів; 5 – пограбування і крадіжки; 6 – інші види крадіжок; 7 – економічні і фінансові злочини; 8 – наркозлочини; 9 – тероризм; 10 – організовані злочини; 11 – кіберзлочинність; 12 – інші злочини.

(Станом на 01.09.2014 року Україна не надавала до Ради Європи даних про кількість злочинів про наступні її види:

- інші види сексуальних злочинів;
- економічні і фінансові злочини;
- тероризм;
- організовані злочини;
- кіберзлочини). [7].

Інформація про криміногенний склад засуджених і ув'язнених в країнах Європи станом на 01.09. надається в наступній таблиці:

Таблиця 2

**Інформація про розподіл ув'язнених в залежності від виду злочину
в країнах Європи станом на 01.09.2014 року.**

Країна	загальна кількість ув'язнених	кількість у розрахунку на 100 тис. населення	основні види скоєних злочинів										Всього засуджених
			вбивство	тяжкі тілесні ушкодження	згвалтування та інші сексуальні. нас.	крадіжка, грабіж	інші види розкрадань	фінансово-економічні злочини	нарко. злочини	кібер. злочини	тероризм	інші види злочинів	
Італія	54252	89,3	6513	89	2603	5542	1672	228	12455	н/д*	56	6474	35938
Німеччина	65710	81,4	4043	6996	1705	7090	11769	6271	7144	н/д	н/д	7932	52950
Іспанія	65931	141,7	4265	3158	3206	18652	1243	1789	13696	1	206	11262	57295
Польща	77371	203,5	4972	н/д	2643	10320	17542	116	2207	0	н/д	33	71133
Франція	77739	118,1	3531	16923	7255	11542	0	н/д	8641	н/д	н/д	12757	60649
Англія та Уельс	85509	149,7	7534	12062	11192	8507	11518	1352	10306	н/д	н/д	9010	71481
Україна	92290	204,0	7264	10685	2050	12009	23266	н/д	10360	н/д	н/д	8309	73943
Грузія	10233	227,9	1167	568	192	506	2500	1556	3225	14	13	1420	8596

* н/д – немає даних.

Проблема строку покарання у виді позбавлення волі залишається досі дискусійним питанням, як в теорії, так і на практиці виконання і відбування покарання. Її складнощі пов'язані в першу чергу з тим, що поняття злочину і покарання є категоріями високого ступеню абстракції. Тому вони завжди залежать від суб'єктивної оцінки учасників цих конфліктних правовідносин. Безліч детермінант, які впливають на поведінку конкретної особи в решті решт взаємообумовлюють існування злочинності взагалі. Навіть безмежні можливості комп'ютерних технологій не в змозі надати сукупну об'єктивну оцінку причин, умов, обставин, мотивів, наслідків будь-якого діяння та інших факторів впливу на

людину, яка скоїла злочин і до якого строку ув'язнення її треба засуджувати.

Тому саме час, строк, термін відбування покарання набуває головну змістовну ознаку реального впливу на засудженого до позбавлення волі.

Навіть КК України (ст.12) строк покарання у виді позбавлення волі закріплює в якості основного критерію класифікації злочинів, визначає їх тяжкість, а не навпаки.

Інформація про розподіл ув'язнених в країнах Європи за строками позбавлення волі надається в наступній таблиці:

Таблиця 3

**Розподіл ув'язнених в країнах Європи за строками позбавлення волі
станом на 01.09.2014 року.**

Країна	Загальна кількість ув'язнених	строки позбавлення волі							довічне позбавлення волі
		до 1 року	від 1 до 3 років	від 3 до 5 років	від 5 до 10 років	від 10 до 20 років	більше 20 років		
Італія	54252	1776	6570	7533	10363	5930	2167	1599	
Німеччина	65710	25199	10373	13210	3635	637	н/д*	1953	
Іспанія	65931	4953	10728	13648	15825	9363	2715	н/д	
Польща	77371	20081	30033	8360	4913	2581	1660	342	
Франція	77739	22189	17794	6994	6069	5227	1910	466	
Англія та Уельс	85509	6521	15482	11408	13298	5021	513	7468	
Україна	92290	705	10245	26382	27693	7165	н/д	1753	
Грузія	10233	441	2139	2242	2946	1006	50	81	

* н/д – немає даних.

Ще в 1976 році, Е. фон Хірш у своїй доповіді Комітету з вивчення тюремного ув'язнення в США, зробив наголос на те, що розмір або строк покарання, завдяки тому, що невідома сила його утримуючого впливу, вимушено прийдеться встановлювати на підставі догадок, спираючись на припущення про те, яким, зі всією вірогідністю повинен бути найкращий його утримуючий ефект. Якщо існуюча шкала, встановлена довільним чином застосовується, то вже на підставі досвіду її застосування, вона може бути змінена. В залежності від рівня загальних коефіцієнтів злочинності, цю шкалу можливо, з урахуванням відповідних відмінностей в тяжкості злочинів, зменшувати або збільшувати. [18. с.60].

Важливий кримінологічний висновок зробив норвезький вчений Н.Крісті про те, що немає надії досягти скорочення злочинності, концентруючи увагу лише на затриманих злочинцях (ув'язнених або засуджених). Велика кількість досліджень з питань ефективності різних видів покарань надходить до висновку, який має принциповий характер: у впливі, яке

покарання справляє на злочинців не має суттєвої різниці. Скоєння – або не скоєння – нового злочину визначається ні мірами, спрямованими на виправлення засудженого, а іншими факторами.

Засуджений злочинець може виконувати також важливу функцію в якості індикатора проблем, створених окремою соціальною структурою. [18. с.158].

Наприклад «відкрита» міграційна політика країн Євросоюзу загострила проблему зростання кількості ув'язнених – іноземців. Якщо в Україні їх відносна кількість не перевищує 2,0% від загальної кількості ув'язнених, то в Італії вона сягає 32,2%, Іспанії - 30,5%, Німеччині – 29,8%, що спонукає уряди окремих країн на перегляд окремих процедур і правил «безвізового» перетинання кордону, або і взагалі виходу з цієї структури.

Дані про кількість ув'язнених – іноземців в країнах Європи станом на 01.09.2014 року надається в наступній таблиці:

Таблиця 4

Кількість ув'язнених – іноземців в країнах Європи станом на 01.09.2014 року.

Країна	Загальна кількість ув'язнених	Кількість ув'язнених іноземців	% від загальної кількості ув'язнених	Кількість ув'язнених іноземців на попередньому слідстві	Кількість ув'язнених іноземців з країн ЕС
Італія	54252	17457	32,2%	6247	3828
Німеччина	65710	14688	18,9%	н/д*	3836
Іспанія	65931	20125	30,5%	4316	4618
Польща	77371	19592	29,8%	5879	н/д
Франція	77739	10834	12,7%	1763	4252
Англія та Уельс	85509	524	0,7%	229	227
Україна	92290	1865	2,0%	581	29
Грузія	10233	248	2,4%	97	6

* н/д – немає даних.

Як ми вже вказували раніше, поряд з правовою складовою механізму реалізації виконання та відбування кримінального покарання у виді позбавлення волі з необхідністю існує його матеріально-технічна, або інституційна складова.

Саме наявність достатньої кількості державних органів та установ виконання покарань і персоналу забезпечують досягнення реальних результатів в процесі виконання і відбування позбавлення волі.

Загальна інституційна характеристика пенітенціарних установ в країнах Європи станом на 01.09.2014 року надається нижче:

Таблиця 5

Загальна інституційна характеристика пенітенціарних установ в країнах Європи на 01.09.2014 року.

Країна	Загальна кількість ув'язнених	Кількість ув'язнених на 100 тис. населення	Загальна кількість місць	Площа на 1-го ув'язненого	Кількість ув'язнених на 100 місць
Італія	54252	89,3	49397	9,0	119,5
Німеччина	65710	81,4	76181	н/д*	86,3
Іспанія	65931	141,7	59464	9,7	110,9

Польща	77371	203,5	87742	3,0	88,2
Франція	77739	118,1	58054	11,0	114,5
Англія та Уельс	85509	149,7	87688	н/д	97,5
Україна	92290	204,0	140419	4,0	65,7
Грузія	10233	227,9	21678	3-4	47,2

* н/д – немає даних.

Вже всім зрозуміло, що країнам зі слабким економічним розвитком практично неможливо утримувати велику кількість ув'язнених і засуджених в умовах, які відповідають Європейським стандартам у сфері пенітенціарної діяльності.

Якщо такі країни як Англія та Уельс, Німеччина, Франція, Італія щорічно витрачають на утримання своїх пенітенціарних систем від 2,5 до 3,5 млрд. євро, то Україна лише 88,5 млн. євро. Максимальна сума на щоденні витрати на утримання 1 (одного) засудженого в Сан-Марино складає 685 євро, в

Швеції – 356 євро, Норвегії – 358 євро, Нідерландах – 275 євро, Ліхтенштейн – 230 євро. Українські ув'язнені і засуджені за цим показником займають останнє місце – 2,68 євро.

До основних наслідків тюремного ув'язнення в країнах Європи відносять також смертність ув'язнених під час відбування позбавлення волі та суїцид.

Дані про основні наслідки умов тримання ув'язнених в країнах Європи наведені в наступній таблиці:

Таблиця 6

Інформація про основні наслідки умов тримання ув'язнених в країнах Європи станом на 01.09.2014 року.

Країна	Загальна кількість ув'язнених	Кількість ув'язнених на 100 тис. населення	Смертність (на 10 тис. осіб)	Суїцид (на 10 тис. осіб)	Середня кількість ув'язнених на 1 працівника	Щоденні витрати на 1 особу (євро)	Щорічні витрати на 1 особу (тис. євро)	Щорічні витрати на тримання в'язнів (млн. євро)
Італія	54252	89,3	24,6	9,4	1,8	123,7	45,15	2449,5
Німеччина	65710	81,4	18,0	7,5	2,6	110,7	40,4	2739
Іспанія	65931	141,7	28,3	2,4	3,7	65,0	23,7	1447,9
Польща	77371	203,5	15,6	2,7	5,3	19,25	7,03	н/д*
Франція	77739	118,1	26,3	15,6	2,7	96,03	35,05	2490
Англія та Уельс	85509	149,7	22,5	6,7	3,0	110,0	40,15	3356
Україна	92290	204,0	63,6	3,0	11,1	2,68	1,12	88,5
Грузія	10233	227,9	50	6,8	6,0	15,9	5,82	59,5

* н/д – немає даних.

Підкреслюючи роль інформаційно-аналітичної бази в проведенні будь-якого наукового дослідження або ефективного управління в системі кримінальної юстиції, до складу якої входять органи і установи виконання кримінальних покарань, автор вважає, що відсутність необхідної, достатньої та об'єктивної інформації про стан злочинності, видів скоєних злочинів, строків призначених покарань у виді позбавлення волі та осіб, які їх вчинили та були засуджені до означеного виду покарання, а також осіб потерпілих від цих злочинів, значно ускладнює проведення реформування кримінально-виконавчої системи України і наближення її до сучасних європейських стандартів у цій сфері.

На цей час в Україні створена сучасна **правова** складова механізму реалізації процесу виконання та відбування кримінального покарання у виді позбавлення волі, але інституційна (матеріально-технічна і кадрова) не в змозі забезпечити виконання правових приписів та вимог чинного кримінально-виконавчого законодавства.

Це головна проблема інституційно-правового механізму реалізації сучасного процесу виконання та відбування кримінального покарання у виді позбавлення волі.

Шлях її вирішення полягає в поєднанні дискреційного і дискурсивного методів (засобів) реалізації єдиної державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.

Список використаної літератури:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15.02.2008 р. «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів»: Указ Президента України №31/2008 від 08.04.2008 року // Офіційний Вісник України – 2008.-№28.- ст.838.
2. Європейські пенітенціарні правила (2006) /Електронний ресурс/: Режим доступу: http://www.un.org/gu/documents/decl_conv/prison.shtml.
3. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями (1955) /Електронний ресурс/: Режим доступу: <http://www.un.org/documents/press/prison.shtml>.
4. Стратегія реформування судустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Указ Президента України від 20.05.2015 року № 276/2015// Офіційний Вісник України від 02.06.2015 р. - № 41. - ст.1267.
5. Стерн В. Гріх проти майбутнього /В.Стерн – М.:PRI. 2000. – 130 арк.
6. Джанглед Т. Щорічна доповідь про кримінальну статистику за 2014-2015 роки в країнах Ради Європи. [Електронний ресурс]: Режим доступу: www.col.int/europeamprison.
7. Council of Europe Annual Penal Statistics. SPASE I – Prison Populations. Survey 2014. Strasbourg. 2015 /Електронний ресурс/ - Режим доступу: [http://www.pc-cp\space\documents\pc-cp\(2015\)7](http://www.pc-cp\space\documents\pc-cp(2015)7).
8. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини /Електронний ресурс/ Режим доступу: www.ombudsman.gov.ua.
9. Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо удосконалення порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання: Закон України № 838-VIII від 26 листопада 2015 року// Голос України від 23.12.2015 року - №242.
10. Про амністію у 2014 році: Закон України № 1185-VIII від 08 квітня 2014 року //Відомості Верховної Ради, 2014, №23, ст.868.
11. Про Єдину комп'ютерну інформаційну систему правоохоронних органів з питань боротьби зі злочинністю: Указ Президента України № 80/2006 від 31 січня 2006 року // Урядовий кур'єр від 16.02.2006. - № 32.
12. Consistency in Sentencing//European journal on Criminal Policy and Research 2004.V5.
13. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України – 2001. №25-26.- ст.131 (станом на 01.01.2017 року).
14. Кримінальне право України. Загальна частина: Навчальний посібник/ За заг. ред. Л.В.Багрий-Шахматова – Одеса, ОНМУ, 2004. – 676 арк.
15. Степанюк А.Х. Сутність виконання покарання / А.Х.Степанюк – Харків: Фоліо, 1999, - 256 арк.
16. Конституція України // Відомості Верховної Ради України – 1996.- ст.141 (із змінами станом на 01.01.2017 року).
17. Про пробацію: Закон України № 160-VIII від 05 лютого 2015 року //Відомості Верховної Ради, 2015, №13, ст.93.
18. Кристи Н. Пределы наказания /Н.Кристи – М.Прогресс., 1985. - 176 с.

Аннотація

В статье исследуется основной вид наказания – лишение свободы. Делается попытка системного анализа отдельных проблем институционно-правового механизма его реализации в современных условиях украинского правового государства с использованием информационно-аналитической базы Совета Европы.

Ключевые слова: заключенный, вид преступления, срок наказания, уголовное наказание в виде лишения свободы.

Анотація

В статті досліджується основний вид покарання – позбавлення волі. Надається спроба системного аналізу окремих проблем інституційно-правового механізму його реалізації в сучасних умовах української правової держави з використанням інформаційно-аналітичної бази Ради Європи.

Ключові слова: ув'язнений, вид злочину, строк покарання, кримінальне покарання у виді позбавлення волі.

Видання літератури в Європі

В EIDV можна опублікувати результати Вашої роботи: монографію, колективну працю, навчальний посібник з наданням ISBN Словаччини, Сербії або України.

В листі укажіть: обсяг аркушів, кількість примірників, тверда або м'яка палітурка, необхідність коректури.

Ви можете придбати видання EIDV.

EIDV – Ваш європейський партнер

www.termal-podhajska.sk

Penzión TERMÁL
PODHAJSKA

